

รายงานผลการวิจัย กรมวิชาการเกษตร ประจำปี 2537
36/กองแผนงานและวิชาการ/ฝ่ายวิชาการสถิติ

ชื่อกลุ่มพืช/พืช	ข้าวและธัญพืชเมืองหนาว/ข้าวนาสวน
โครงการวิจัย	ข้าวนาสวนนาชลประทานในเขตภาคกลาง
สาขาวิชา	สถิติศาสตร์และคอมพิวเตอร์
สาขาวิชาย่อย	การสำรวจข้อมูล
ชื่อทะเบียนวิจัย	ความแม่นยำในการคาดคะเนผลผลิตข้าวโดยชาวนา
ผู้ดำเนินงาน	
หัวหน้า	ประสิทธิ์ บุญชูดวง
ผู้ร่วมงาน	มนัส ไพฑูรย์เจริญลาภ พุกนา รุ่งระวี ลาวัลย์ นิยมวิทย์

บทคัดย่อ

การคาดคะเนผลผลิตข้าวโดยอาศัยประสบการณ์ของชาวนา เป็นวิธีการที่สะดวก รวดเร็ว ทำให้ได้ข้อมูลผลผลิตข้าวล่วงหน้าก่อนการเก็บเกี่ยว เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายวางแผนการต่างๆ การตลาด จึงได้ทำการศึกษาเพื่อวัดความแม่นยำในการคาดคะเนผลผลิตข้าว โดยชาวนาในช่วงเวลาต่างๆ และศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคาดคะเนของชาวนา ดำเนินการโดยวิธีสุ่มตัวอย่างชาวนาแบบ Purposive Sampling และสัมภาษณ์ชาวนาตามแบบสอบถาม บันทึกข้อมูลพื้นฐานของชาวนา ข้อมูลการปลูกข้าว ภัยธรรมชาติ ผลผลิตข้าวที่ชาวนาคาดว่าจะได้รับ และผลผลิตข้าวที่เก็บเกี่ยวได้จริง ทำการเก็บข้อมูลเป็นระยะๆ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ตั้งแต่ระยะก่อนเก็บเกี่ยวข้าวประมาณ 75 วัน 60 วัน 45 วัน 30 วัน และ 15 วัน นำผลการคาดคะเนแต่ละระยะมาเปรียบเทียบกับผลผลิตข้าวที่เก็บเกี่ยวได้จริง โดยวิธีการทางสถิติ t-test พิจารณา ความเหมาะสมของการคาดคะเนทางด้านระยะเวลาและความแม่นยำ นอกจากนี้ได้วิเคราะห์หา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความแม่นยำในการคาดคะเนผลผลิตข้าวของชาวนาโดยวิธีวิเคราะห์ Chi-square test และ correlation

ดำเนินการวิจัยเป็นเวลา 2 ปี คือ ปี 2536 ทำการศึกษาที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ในฤดูนาปรังจากชาวนา จำนวน 60 ครัวเรือน สรุปผลได้ว่า ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับ การคาดคะเนผลผลิตข้าวของ

ชาวนา คือ ระยะก่อนเก็บเกี่ยวข้าวประมาณ 60 วัน โดยที่ค่าประมาณ ยอดรวมผลผลิตข้าวจากการคาดคะเนได้ผลผลิตสูงกว่าผลผลิตข้าวที่เก็บเกี่ยวได้จริง เป็นจำนวน 10 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 14 ของผลผลิตจริง และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error) เท่ากับ 19 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการใช้น้ำเป็นปัจจัยสำคัญ ที่สุดที่มีผลกระทบต่อความแม่นยำในการคาดคะเนผลผลิตข้าวโดยชาวนา กล่าวคือถ้าปริมาณน้ำ จากแหล่งน้ำที่ใช้มีไม่เพียงพอตลอดการเพาะปลูก จะทำให้ความแม่นยำในการคาดคะเนลดลง ส่วนปี 2537 ดำเนินการศึกษาอีกครั้งหนึ่งที่อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ในฤดูนาปรังโดยสอบถามจากชาวนาจำนวน 76 ครัวเรือน พบว่าค่าประมาณยอดรวมผลผลิตข้าวจากการคาดคะเน ของชาวนาและผลผลิตข้าวที่เก็บเกี่ยวได้จริงนั้นมีความแตกต่างกันทางสถิติในทุกช่วงเวลาของการ คาดคะเน ซึ่งการคาดคะเนได้ผลผลิตต่ำกว่าผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้จริงโดยเฉลี่ย 57 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.4 ของผลผลิตจริง และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 18 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนปัจจัยต่างๆ ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่ามีอิทธิพลต่อความแม่นยำในการคาดคะเนผลผลิต ข้าวของชาวนา

คำหลัก : การคาดคะเนผลผลิตข้าว